

EUROOPA KESKPANK
PANGANDUSJÄRELEVALVE

Ühtse järelevalvemehhanismi

järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi (SREP)

metoodika vähem oluliste krediidasutuste puhul

2020. aasta versioon

Ajakohastatud 2020. aastal

Metoodika arendamine ja rakendamine ühtses järelevalvemehhanismis

- 2019. aastal hakkasid 15 riiklikku pädevat asutust kohaldama vähem oluliste krediidasutuste SREPi metoodikat madalama prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste suhtes. Mõned riiklikud pädevad asutused tegid seda juba 2018. aastal. Kõrge prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste puhul võeti metoodika kasutusele samuti 2018. aastal.
- Riiklikud pädevad asutused peavad jätkama metoodika järkjärgulist kasutuselevõttu madalama prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste puhul. 2020. aasta lõpuks peaksid kõik vähem olulised krediidasutused olema saanud hinnangu vähem oluliste krediidasutuste SREPi metoodika alusel.
- 2020. aastal tõhustati SREPi metoodikat pangaportfelli intressiriski ja IT-riski hindamise valdkondades kooskõlas Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) suuniste ning ühtse järelevalvemehhanismi järelevalveprioriteetidega.
- Lähiaastatel jätkavad EKP ja riiklikud pädevad asutused ühtse järelevalvemehhanismi raamistikus töötavatele järelevalveekspertidele mõeldud täieliku koolitusprogrammi väljatöötamist ja uuendamist.

Avalikud suhted

- Alates 2018. aastast on EKP eksperdid kohtunud Euroopa pangaliitudega, et esitleda vähem oluliste krediidasutuste SREPi metoodika üldraamistikku, tutvustada järelevalveootusi ja küsida sektorilt tagasisidet. Edaspidi kavatakse EKP jätkata korrapärast arvamuste vahetamist finantssektoriga vähem oluliste krediidasutuste SREPi metoodika teemal.

Sisukord

- 1 Sissejuhatus
- 2 Metoodika
- 3 Kõrge prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste 2018. aasta SREPi tulemused
- 4 Läbipaistvus ja teabevahetus

1. Sissejuhatus

Taustteave ühtse järelevalvemehhanismi SREPi metoodika kohta vähem oluliste krediidasutuste puhul

Taustteave

- Riiklike pädevate asutuste kui otsese järelevalve tegijate ülesanne on teha otsuseid vähem oluliste krediidasutuste kapitali-, likviidsus- ja kvalitatiivsete meetmete kohta.
- EKP ja riiklikud pädevad asutused on alates 2015. aastast teinud koostööd vähem oluliste krediidasutuste puhul kohaldatavate SREPi ühiste menetluste väljatöötamiseks. Seejuures on aluseks võetud EBA suunised SREPi kohta ning tuginetakse oluliste krediidasutuste puhul kohaldatavatele menetlustele ja riigisisestele SREPi meetoditele.
- Riiklikud pädevad asutused alustasid ühtlustatud metoodika kasutuselevõttu järk-järgult alates 2018. aastast ning hiljemalt 2020.aastaks rakendatakse seda kõigi vähem oluliste krediidasutuste puhul.

- Vähem oluliste krediidasutuste puhul kohaldatava SREPi näol on tegu **pideva protsessiga** ning selle metoodikat täiustatakse ka edaspidi.

1. Sissejuhatus

Vähem oluliste krediidasutuste puhul kohaldatava SREPi metoodika aluspõhimõtted

Põhimõtted

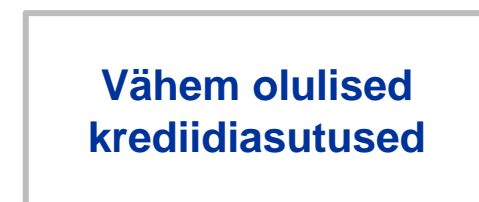
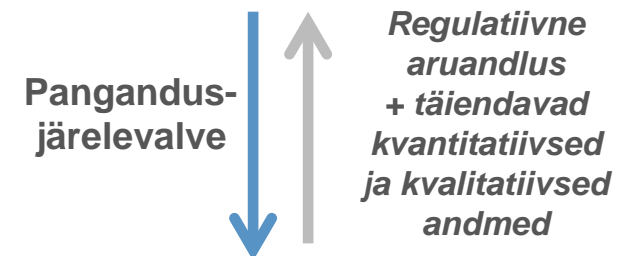
- Edendada lähenemist SREPi tegemisel riiklike pädevate asutuste poolt, toetada ühtlustamise miinimumtaseme saavutamist ning järjepidevust oluliste ja vähem oluliste krediidasutuste hindamisel.
- Vähem oluliste krediidasutuste suhtes kohaldatav SREPi metoodika töötatakse välja oluliste krediidasutuste SREPi metoodika alusel.
- Proportsionaalsus ja paindlikkus, et võtta arvesse vähem oluliste krediidasutuste eripärasid
- Arvesse võetakse riikide lõikes esinevaid eripärasid (nt raamatupidamisstandardid, õigusnormid).
- Tuginetakse usaldusväärse riskihindamise olemasolevatele sammastele:
  - ✓ kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete elementide ühendamine,
  - ✓ krediidasutuste elujõulisuse terviklik hindamine, võttes arvesse nende eripärasid,
  - ✓ ettevaatav perspektiiv.

1. Sissejuhatus

Riiklike pädevate asutuste ja EKP pädevus

- Kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete andmete sage aruandlus
- Järelevalvealane mõttevahetus
- Soovituste, suuniste ja üldiste juhiste ühine väljatöötamine
- Metoodika ja tegevuspõhimõtete ühine väljatöötamine

EKP otsene pädevus (nt tegevuslubade väljastamine)

EKP võib vajaduse korral:

- teha kohapealseid kontrolle,
- üle võtta konkreetsete vähem oluliste krediidasutuste otsese järelevalve.

1. Sissejuhatus

Ühtse järelevalvemehhanismi metoodikas järgitakse Euroopa Liidu õigust, EBA suuniseid ja parimaid järelevalvetavasid

SREP kapitalinõuete direktiivi artikli 97 kohaselt

...pädevad asutused vaatavad läbi korrad, strateegiad, protsessid ja mehhanismid, mida krediidasutused ja investeerimisühingud on rakendanud, ja hindavad:

- (a) riske, mis krediidasutustel ja investeerimisühingutel on olemas või võivad ilmneda;
- (b) riske, mida krediidasutus või investeerimisühing kujutab endast finantssüsteemile,
- (c) sellise stressitestimise käigus tuvastatud riske, milles võetakse arvesse krediidasutuse või investeerimisühingu tegevuse laadi, ulatust ja keerukust.

Kohaldamisala – kapitalinõuete direktiiv ja SSMi raammäärus

Kapitalinõuete direktiivi artikkel 110 – riiklikud pädevad asutused viivad läbi SREPi ja teevad otsuse vähem oluliste krediidasutuste suhtes võetavate järelevalvemeetmete kohta ettenähtud kohaldamistasandil. Riiklike pädevate asutuste järgitav metoodika ei piira siseriiklike õigus- ja haldusnormide kohaldamist.

Ühtse järelevalvemehhanismi raammääruse artiklis 39 nähakse ette kriteeriumid ja eeskirjad, mille alusel krediidasutused liigitatakse oluliseks või vähem oluliseks. Sellest liigitusest selgub, kas krediidasutus kuulub EKP või riikliku pädeva asutuse otsese järelevalve alla.

EBA suunised

Suunised järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi ühiste menetluste ning metoodikate kohta (EBA/GL/2018/03), jne

Baseli pangajärelevalve komitee ja finantsstabiilsuse nõukogu põhimõtted

Sisukord

- 1 Sissejuhatus
- 2 Metoodika
- 3 Kõrge prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste 2018. aasta SREPi tulemused
- 4 Läbipaistvus ja teabevahetus

2. Metoodika

Säilitatakse ühtse järelevalvemehhanismi SREPi struktuurielemendid ja aluspõhimõtted

Järgitakse proportsionaalsuse põhimõtet

- SSMi prioriseerimismeetodil põhinev järelevalve miinimumtaseme mudel, milles liigitatakse vähem olulised krediidasutused **kõrge prioriteediga** ja **madalama prioriteediga** krediidasutusteks olenevalt nende riskitasemest ning võimalikust mõjust asjaomase riigi finantssüsteemile.
- Selle alusel teeb riiklik pädev asutus otsused SREPi hinnangu **põhjalikkuse** (sagedus, ulatus ja üksikasjalikkus), **järelevalveootuste**, **teabevajaduse** jms kohta.

Näited

Hinnangu põhjalikkus

- SREPi **tervikhinnang** tehakse igal aastal kõrge prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste kohta; madalama prioriteediga krediidasutuste hinnanguid koostatakse harvemini. Kõigi vähem oluliste krediidasutuste SREPi hinnangut **ajakohastatakse** igal aastal.
- Riskide alamkategoriaid hinnatakse kõigi vähem oluliste krediidasutuste puhul ainult juhul, kui nende mõju peetakse **oluliseks**.

Järelevalveootused

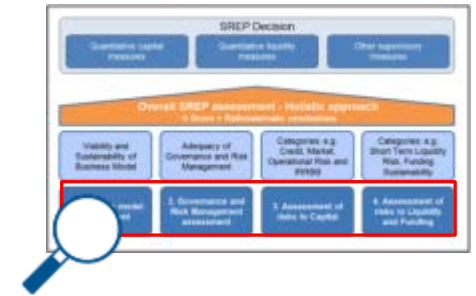
- Olenevalt krediidasutuse ja tema tegevusvaldkondade laadist, suurusest ja keerukusest võivad näiteks riskiohje metoodika ja menetlused olla **vähem** keerukad (eeskätt madalama prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste puhul).

Teabevajadus

- Metoodika on kujundatud vastavalt vähem oluliste krediidasutuste suhtes kohaldatavatele aruandlusnõuetele, nt FINREP (võrreldes olulistele krediidasutustele kehtestatud nõuetega on FINREPi ulatust vähem oluliste krediidasutuste puhul **märkimisväärselt vähendatud**), aga ka muud riikliku pädeva asutuse jaoks kättesaadavad järelevalveandmed.

2. Metoodika

SREPi kõigi nelja elemendi puhul järgitakse ühtset loogikat, mis tagab riskihinnangute usaldusväärset

Kõigi nelja elemendi puhul viiakse jooksev riskihindamine läbi kolmes etapis

1. etapp Andmete kogumine	2. etapp Automaatne lähtepunktisumma	3. etapp Järelevalvehinnang
<p>Põhiallikad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • regulatiivne aruandlus • muud dokumendid 	<ul style="list-style-type: none"> • Riskitaseme arvestamine punktides • Riskikontrolli meetmete vormiline vastavuskontroll 	<p>Lisateguritel põhinevad kohandused, milles võetakse arvesse panga eripärasid ja keerukust</p>

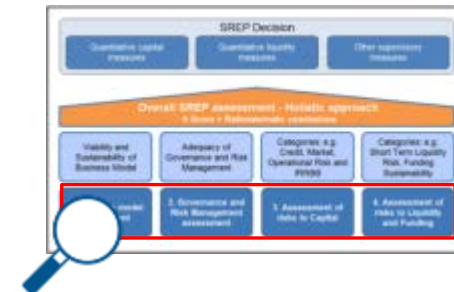
Riskitase (RT) vs riskikontroll (RK)

	1. Ärimudel	2. Sisejuhtimine ja riskiohje	3. Kapitaliga seotud riskide hindamine	4. Likviidsus-riski hindamine
RT	✓	PA	✓	✓
RK	PA	✓	✓	✓

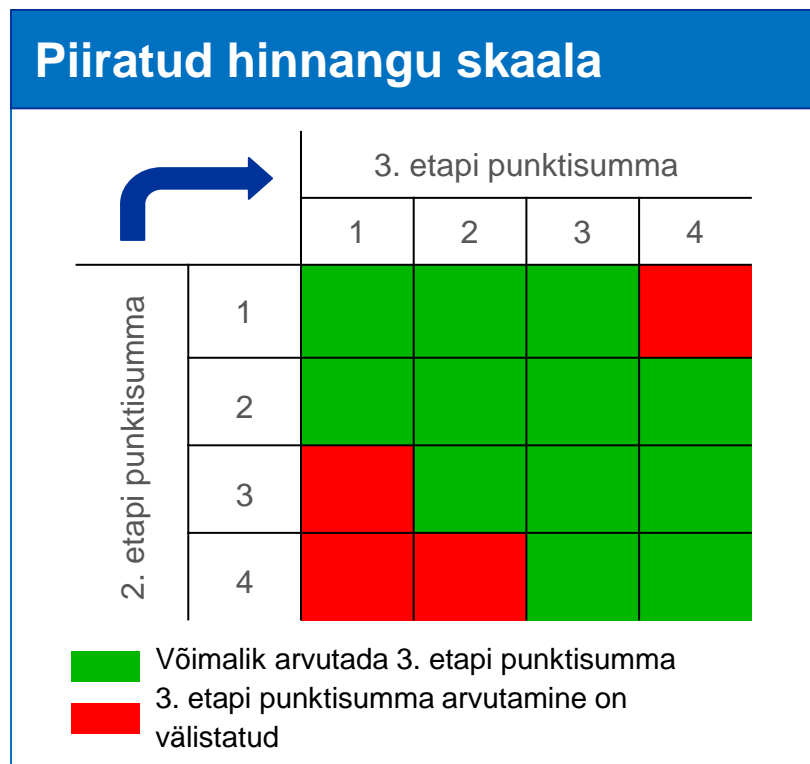
Koondhinne (RT + RK)

PA = pole asjakohane

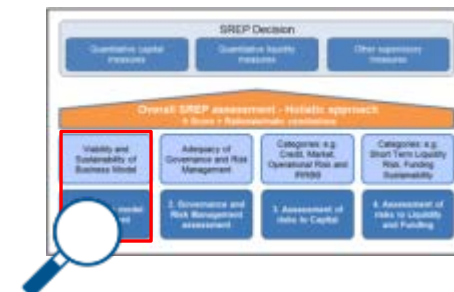
Piiratud hinnang

- Neljaastmelisel skaalal on tagatud õiglane paindlikkus: 2. etapi punktisummat saab järelevalvehinnangu alusel suurendada ühe punkti võrra ja vähendada kahe punkti võrra.
- Tagab, et omavahel on tasakaalus:
  - ✓ ühtne protsess, mis kindlustab järjepidevuse kõigi vähem oluliste krediidasutuste lõikes ja määrab kindlaks lähtepunkti,
  - ✓ ning vajalik järelevalvehinnang, milles võetakse arvesse krediidasutuse eripärasid ja keerukust.
- Kohandusi saab teha mõlemas suunas ja need tuleb täielikult dokumenteerida.
- Piiratud hinnangust võib kõrvale kalduda üksnes põhjendatud juhtudel (nt andmekvaliteedi tõttu), arvestades et kõrvalekalded peaks olema pigem erandjuhtum, mitte reegel.

1. element: ärimudeli hindamine

Ärimudelite hindamine hõlmab järgmisi elemente:

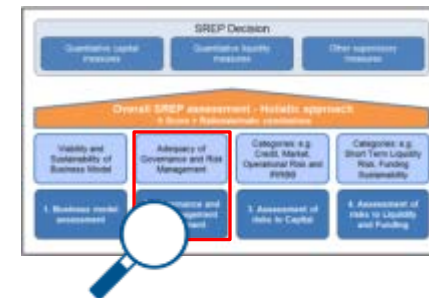
Näited hinnatud ärimudelite kohta

- Traditsiooniline pank
- Hulgipank
- Spetsialiseeritud finantsteenuste pakkuja (spetsialiseeritud pank)
- Keskhoiupank/-ühistupank
- Investeerimispank
- Finantsturu infrastruktuur

Näited hindamisel kasutatud olulisemate küsimuste kohta

- Kas krediidasutus suudab järgneva 12 kuu jooksul toota järelevalve seisukohalt vastuvõetavat kasumit?
- Kas krediidasutuse tegevusstrateegias on ette nähtud võimalused tema elujõulisust ohustavate riskidega toimetulekuks?
- Kuidas kavatseb krediidasutus kasumit teenida keskpika/pika aja jooksul?
- Kas krediidasutuse strateegia ja prognoosidega seotud eeldused on järjepidevad ja usutavad?

2. element: sisejuhtimine ja riskiohje

Hindamisele kuuluvad valdkonnad

- Sisejuhtimise raamistik (sh peamised kontrolliüksused, nagu riskiohje, siseaudit ja vastavuskontroll)
- Riskiohje raamistik ja riskikultuur
- Riski infrastruktuur, siseandmed ja aruandlus
- Tasustamispõhimõtted ja -tavad

Riskikontrolli hinnang

- Kapitalinõuete direktiivi riigisisest kohaldatavatele sätetele vastavuse kontrollimine
- Konkreetset analüüsitakse nt:
  - ✓ organisatsioonilist struktuuri
  - ✓ siseauditit
  - ✓ vastavuskontrolli
  - ✓ tasustamist
  - ✓ riskivalmidust
  - ✓ riski infrastruktuuri
  - ✓ aruandlust

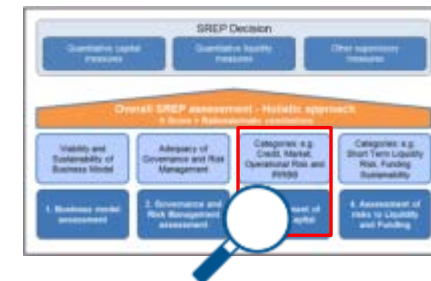
Järelevalvehinnang

- Põhjalik analüüs
- Tulemusi kasutatakse 2. etapi vastavuskontrolli tulemuste kohandamiseks, võttes arvesse panga eripärasid

Kaks näidet olulisemate küsimuste kohta

- Kas ettevõttes on vastavuskontrolliüksus, mille funktsioonid on lahutatud äriülesannete täitmisest ja mis toimib sellest sõltumatult?
- Kas ettevõttes on mehhanism, mis tagab, et kõrgem juhtkond saab tegutseda õigel ajal, et tõhusalt juhtida ja vajaduse korral leevendada olulisi negatiivseid riskipositsioone, eriti neid, mis lähenevad heakskiidetud riskivalmiduse tasemele või riski piirmääradele või ületavad neid?

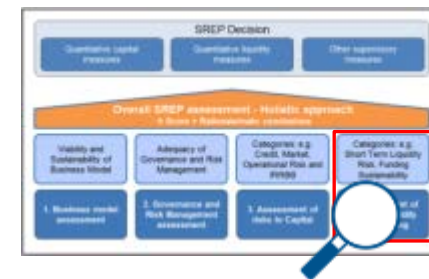
3. element: kapitaliga seotud riskid

Kolm vaatenurka (kolm moodulit)

1. moodul Järelevalve vaatenurk	2. moodul Panga vaatenurk	3. moodul Ettevaatav perspektiiv
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kõiki kapitaliga seotud riskikategooriaid hinnatakse eraldi kõigis kolmes etapis. ➤ Kapitaliga seotud neli riskikategooriat on (olenevalt nende olulisusest): <ul style="list-style-type: none"> ✓ krediidirisk ✓ tururisk ✓ pangaportfelli intressirisk ✓ operatsioonirisk 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Riiklikud pädevad asutused koguvad ICAAPi andmeid kooskõlas EBA suuniste ja riiklike õigusnormidega. ➤ ICAAPi usaldusväärse analüüs hõlmab järgmist: <ul style="list-style-type: none"> ✓ ICAAPi juhtimine ✓ kapitali planeerimine ✓ stsenaariumite kavandamine ja stressitestid ✓ sisekontroll, sõltumatu läbivaatamine ja ICAAPi dokumentatsioon ✓ andmed ja infrastruktuur ✓ riskide kaardistamine, ohjamine ja koondamine ➤ Kui ICAAPi näitajad on usaldusväärsed, tuleks need aluseks võtta 2. moodulis SREPi kapitali kvantifitseerimisel. ➤ Riiklikel pädevatel asutustel on paindlikud võimalused kasutada krediidasutuse kapitaliarvutuste hindamisel oma riigis välja töötatud meetodeid. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Riiklikel pädevatel asutustel on paindlikud võimalused kasutada nii ülalt allapoole kui ka alt ülespoole suunatud stressiteste või nende kombinatsiooni. ➤ Valitud lähenemisviisi puhul tuleb tagada kvaliteedi tagamise miinimumnõuete järgimine. ➤ Riiklikel pädevatel asutustel on paindlikud võimalused stsenaariumite põhjal šokkide modelleerimiseks.

4. element: likviidsusega seotud riskid

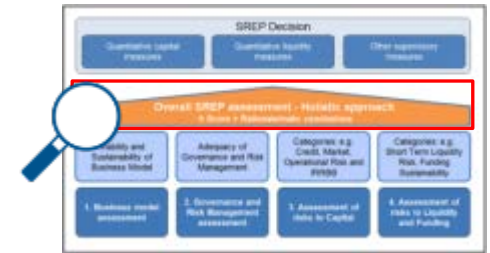

Kolm vaatenurka (kolm moodulit)

1. moodul Järelevalve vaatenurk	2. moodul Panga vaatenurk	3. moodul Ettevaatav perspektiiv
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kõiki likviidsusega seotud riskikategooriaid hinnatakse eraldi kõigis kolmes etapis. ➤ Likviidsusega seotud kaks riskikategooriat on: <ul style="list-style-type: none"> ✓ lühiajaline likviidsus ✓ rahastamise jätkusuutlikkus 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Riiklikud pädevad asutused koguvad ILAAPi andmeid kooskõlas EBA suuniste ja riiklike õigusnormidega. ➤ ILAAPi usaldusväarsuse analüüs hõlmab järgmist: <ul style="list-style-type: none"> ✓ ILAAPi juhtimine ✓ rahastamisstrateegia ja likviidsuse planeerimine ✓ stsenaariumite kavandamine, stressitestid ja kriisirahastamiskava ✓ sisekontroll, sõltumatu läbivaatamine ja ILAAPi dokumentatsioon ✓ andmed ja infrastruktuur ✓ riskide kaardistamine, ohjamine ja koondamine ➤ Riiklikel pädevatel asutustel on paindlikud võimalused kasutada krediidasutuse likviidsusvajaduste hindamisel oma riigis välja töötatud meetodeid. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hindamisel kasutatakse ülalt allapoole suunatud stressitestide metoodikat, mis põhineb usaldatavusnõuetealasel aruandlusel (COREP). ➤ Näited tulemuste kohta: <ul style="list-style-type: none"> ✓ kehtivatest miinimumnõuetest kõrgem likviidsuskattekindaja ✓ teatud minimaalse toimetulekuperioodi nõue ✓ likviidsete varade miinimumsumma nõue

SREPi üldhinnang

- Annab koondülevaate krediidasutuse riskiprofiilist:
  - ✓ Põhineb kõigi nelja elemendi hindamisel
  - ✓ Lähtekohana peetakse nelja SREPi elementi võrdselt oluliseks
- Võtab arvesse:
  - ✓ krediidasutuse kapitali/likviidsuse planeerimist, et tagada kapitalinõuete direktiivi ja kapitalinõuete määruse täielik rakendamine,
  - ✓ võrdlusi samalaadsete krediidasutustega,
  - ✓ makromajanduslikku keskkonda, milles krediidasutus tegutseb.

Kooskõlas EBA järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi (SREP) suunistega (tabel 13, lk 184 ja 185) kajastab SREPi üldine punktisumma järelevalveasutuse hinnangut krediidasutuse elujõulisusele: suurem punktisumma näitab suuremat riski asutuse elujõulisusele tulenevalt riskiprofiili ühest või mitmest osast, milleks võivad olla ärimudel, sisejuhtimise raamistik ja konkreetset maksevõime või likviidsusega seotud riskid.

Krediidasutuse riskiprofiil on alati **mitmetahuline** ja paljud riskitegurid on **omavahel seotud**.

2. Metoodika

SREPi otsuseid teevad riiklikud pädevad asutused, kes on otseselt vastutavad vähem oluliste krediidasutuste järelevalve eest

Riiklike pädevate asutuste tehtud krediidasutusepõhised

SREPi otsused võivad sisaldada järgmist:

Omavahendite nõuded

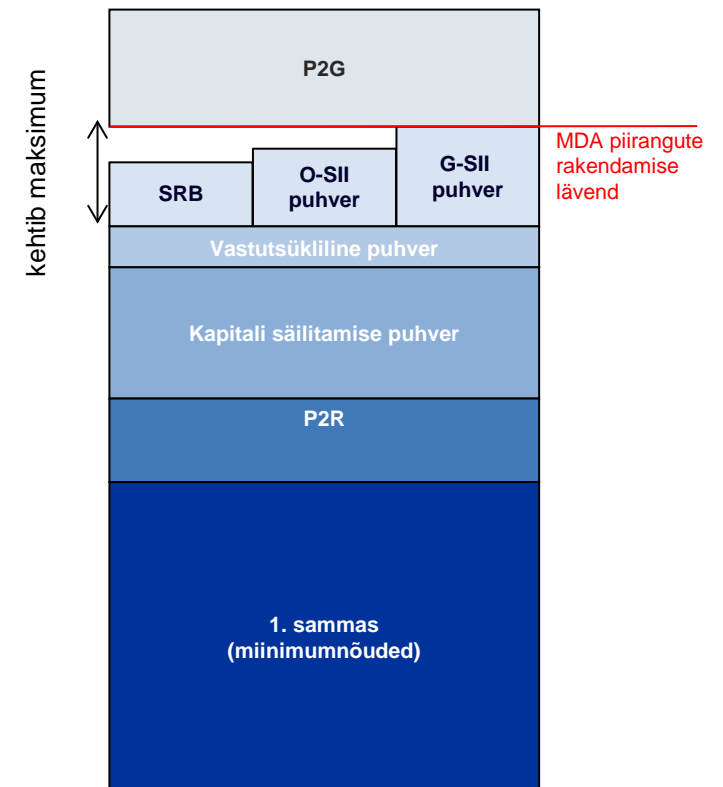
- SREPi kogukapitalinõue, mis koosneb omavahendite miinimumnõuetest (8%) ja täiendavate omavahendite nõuetest
- Kombineeritud puhvri nõuded

Kvantitatiivsed likviidsusnõuded

- Kehtivatest miinimumnõuetest kõrgem likviidsuskattekordaja
- Pikemad toimetulekuperioodid
- Muud meetmed

Muud kvalitatiivsed järelevalvemeetmed

- Täiendavateks järelevalvemeetmeteks on näiteks õigus piirata krediidasutuse äritegevust, nõuda riskide vähendamist ning kehtestada täiendava või sagedasema aruandluse nõuded.
- Riiklikud pädevad asutused peavad võtma teise samba soovituslikud nõuded (P2G) kasutusele 2021. aastaks kooskõlas EBA koostatud ajakohastatud SREPi suunistega.

Edasised sammud

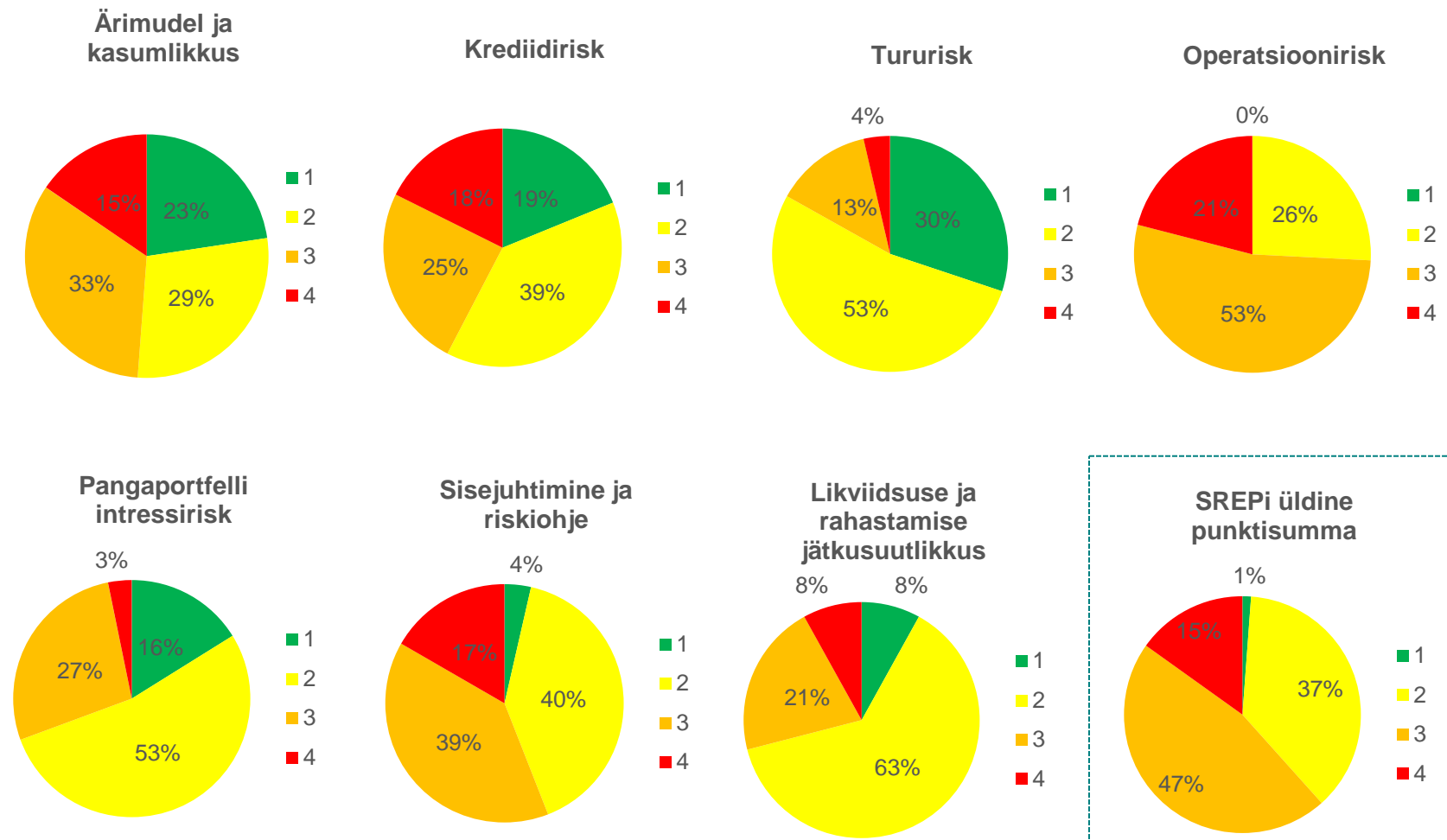
Metoodika edasiarendamine

- SREPi metoodika eesmärk on leida tasakaal soovitava stabiilsustaseme ja vajaduse vahel rakendada uuendusi, mis tulenevad regulatiivse ja järelevalveraamistiku pidevast muutumisest.
- Metoodikas võetakse ühtlasi arvesse ühtse järelevalvemehhanismi ekspertide tagasisidet ja EKP avaldatud ühtse järelevalvemehhanismi järelevalveprioriteete.
- Seega jätkab EKP koos riiklike pädevate asutustega SREPi metoodika tõhustamist (nt riskihindamissüsteemi ja ICAAPi/ILAAPi valdkondades, väikeste ja mittekeerukate krediidasutuste suhtes järgitakse proportsionaalsuse põhimõtet).

Sisukord

- 1 Sissejuhatus
- 2 Metoodika
- 3 Kõrge prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste 2018. aasta SREPi tulemused
- 4 Läbipaistvus ja teabevahetus

SREPi punktisummade jaotus riskikategooria järgi kõrge prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste seas

SREPi üldise punktisumma jaotus näitab kõrge prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste mitmeid haavatavusi, eelkõige järgmistes valdkondades:

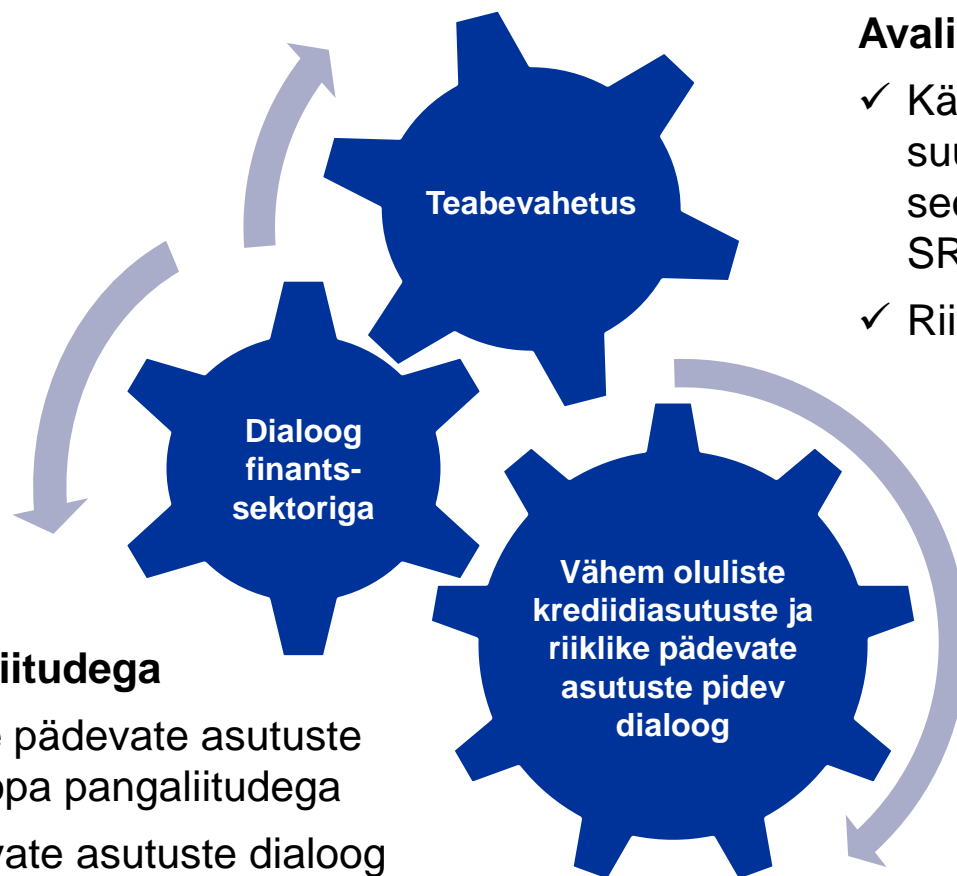
- kasumlikkus – jätkuvalt suur probleem, eelkõige madalate intressimäärade kontekstis;
- krediidirisk – viivislaenude osakaal küll väheneb, kuid püsib siiski suhteliselt kõrgel tasemel;
- operatsioonirisk – muu hulgas püsivad digitehnoloogia arengu, IT-riski ja pettustega seotud probleemid;
- sisejuhtimine ja riskiohje.

Punktisumma jaotus kajastab ühtlasi ka asjaolu, et kõrge prioriteediga vähem olulistel krediidasutustel on iseenesest kõrgem üldine riskitase ja/või suurem mõju. Seetõttu jälgivad neid tähelepanelikult nii riiklikud pädevad asutused kui ka EKP.

Sisukord

- 1 Sissejuhatus
- 2 Metoodika
- 3 Kõrge prioriteediga vähem oluliste krediidasutuste 2018. aasta SREPi tulemused
- 4 Läbipaistvus ja teabevahetus

3. Läbipaistvus ja teabevahetus

Dialoog pangaliitudega

- ✓ EKP ja riiklike pädevate asutuste dialoog Euroopa pangaliitudega
- ✓ Riiklike pädevate asutuste dialoog oma riigi pangaliitudega

Avalik teave

- ✓ Käesolev esitus on koostatud selleks, et suurendada turgude jaoks läbipaistvust seoses vähem oluliste krediiasutuste SREPiga.
- ✓ Riikide avaldatav teave ja õigusnormid

Riiklike pädevate asutuste ja vähem oluliste krediiasutuste järelvalvealane dialoog

- ✓ Riiklike pädevate asutuste kohtumised vähem oluliste krediiasutustega
- ✓ Riiklike pädevate asutuste tehtavad SREPi otsused (pankade õigus esitada oma seisukohad)

Soovime, et pankadel oleks:

- ✓ piisavalt selge arusaam metoodikast, riskide hindamisest ja vajalikest parandusmeetmetest,
- ✓ piisav kindlustunne kapitali planeerimiseks.